

7. Ткачук А., Агранофф Р., Браун Т. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід: посібн. 2-е вид. К.: Заповіт, 1998. 187 с.
8. Кеннеді М. Історична спадщина та громадське суспільство: альтернативи нації в Східній Європі / М. Кеннеді. Україна модерна. 2006. Ч.1. С. 114 – 131.
9. Шаповал В. Територіальні автономії в постсоціалістичних країнах. *Місцеве самоврядування*. 2009. № 1-2. С. 93 – 99.
10. Новікова Т. В. Розвиток місцевого самоврядування в Україні та Польщі. *Вісн. госп. судочинства*. 2003. № 2. С. 178 – 185.
11. Туровський Б. Якість в місцевому уряді. Польський досвід. *Оцінка та стандартизація якості муніципальних послуг: проблеми та перспективи*: матеріали міжнар. конф. (м. Київ, 14–16 лип. 2004 р.). К., 2004. С. 1 – 12.

Карлін Микола Іванович

*д.е.н., професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки

Стащук Олена Володимирівна

д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів та кредиту

Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки

Борисюк Олена Володимирівна

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛІМАТИЧНИХ ФІНАНСІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Глобальне потепління клімату, яке спостерігається нині у світі, змушує міжнародні організації шукати шляхи його подолання, в тому числі й за допомогою використання фінансових важелів та інструментів, перелік яких частково розроблено в Кіотському протоколі та в його доповненнях. Це стосується насамперед фінансових важелів впливу на збереження екології в цілому, а також фінансових інструментів боротьби з потеплінням клімату на планеті, фінансових стимулів та штрафів за дотримання законодавчо встановлених норм використання природних ресурсів, водокористування, землекористування, утилізації сміття тощо.

Проте, на нашу думку, вимагає особливої уваги застосування фінансових інструментів на регіональному та місцевому рівнях, що особливо актуально в умовах створення в Україні об'єднаних територіальних громад.

Значний вклад в дослідження впливу фінансових заходів на вирішення екологічних проблем країн взагалі та їх окремих регіонів внесли як зарубіжні, так і українські вчені. Серед них доцільно назвати таких, як: В. Борейко, І. Бистряков, І. Вахович, Р. Гевко, З. Герасимчук, В. Голян, Б. Данилишин, Г. Дейлі, М. Долішній, В. Кравців, Н. Крафтс, В. Павлов, Н. Павліха, П. Саблук, І. Сторонянська, Дж. Сьєберт, Ю. Туниця, Дж. Фарлей, М. Хвесик та інші.

Аналіз зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики зелених фінансів дозволяє нам прийти до висновку, що кліматичні фінанси є сукупністю фінансових відносин між окремими країнами світу, а також в середині цих країн щодо використання фінансових фондів, важелів, інструментів, норм і нормативів, які сприяють збереженню й покращенню кліматичних умов з метою належного відтворення факторів виробництва та забезпечення сталого розвитку як в масштабах всього світу та груп країн, так і на рівні окремої країни, її регіону, окремої територіальної громади. Вважаємо, що складу об'єктів кліматичних фінансів доцільно включити такі фінансові інструменти, як екологічні податки, стимули й штрафи, а також інвестиції та кредити, що направлені на покращення кліматичних умов відтворення факторів виробництва на міжнародному, регіональному рівні або на рівні окремої об'єднаної територіальної громади. В цьому аспекті особливої уваги заслуговують кредитні пільги для споживачів, котрі купують електромобілі та інші машини, що не приносять шкоди навколишньому середовищу.

Суттєвим елементом кліматичних фінансів повинні насамперед стати ті складові екологічного оподаткування, які спрямовані на зменшення викидів в атмосферу шкідливих речовин, котрі спричиняють потепління клімату на планеті. Крім того, це відноситься й до оподаткування забруднювачів води, землі, надр, що опосередковано впливає на погіршення кліматичних умов відтворення факторів виробництва. Згідно міжнародних угод до 2020 р. з боку розвинутих держав щорічні кліматичні платежі країнам, що розвиваються, повинні досягнути 100 млрд дол. США в рік, проте складають лише 30 млрд дол. США в рік, позаяк відсутній обов'язковий характер їх сплати розвинутими країнами.

Виходячи з міжнародних домовленостей, влітку 2015 р. Україна ратифікувала Протокол про стратегічну екологічну оцінку (СЕО) і разом із зобов'язаннями у рамках Угоди про асоціацію між Україною і ЄС упровадити в Україні Директиву 2001/42/ЄС про СЕО, обрала для себе європейську модель екологічного розвитку. Відповідно, норми й нормативи вказаних документів повинні стати основою механізму функціонування кліматичних фінансів, чого досі не спостерігається.

Аналіз експертами [1, с. 12] основних пріоритетів бюджетної політики України показав нехтування владою необхідності вирішення екологічних проблем (вони лише згадуються в бюджетній резолюції на 2013 р.), недостатня увага приділяється й державній підтримці впровадженню екологічно чистих технологій. Частка видатків на охорону навколишнього середовища у загальних видатках Зведеного бюджету України у 2001-2015 рр. була незначною (від 1,67 % до 1,26 %). Більша частина бюджетних коштів у 2001-2015 рр. виділялася з державного бюджету (72-83 %), а з місцевих бюджетів тільки 17-28 %. У результаті порівняння показників видатків бюджету на охорону навколишнього природного середовища та податкових надходжень від екологічного податку експертами зроблено висновок про те, що державні фінанси України володіють достатнім потенціалом щодо збільшення видатків у цій сфері [1, с.17].

Складною проблемою при визначенні структури кліматичних фінансів є включення до неї екологічних штрафів. Існує думка, що увітчизняних умовах вони знекровлять підприємства та місцеві бюджети, якщо до них подібні заходи будуть застосовані. Разом з тим, треба взяти до уваги той факт, що рядом відомих українських вчених вже розроблений механізм стягнення платежів та штрафів за порушення умов водокористування [2, с. 353 – 355], який є важливим складовим системи платежів за порушення кліматичних умов відтворення. Ними виділяються такі основні види платежів за водокористування: за користування водними ресурсами; за питну воду, що стягується з населення; за питну воду, що використовують промислові підприємства; штраф за порушення правил водокористування; штраф за нераціональне використання води; штраф за скидання неочищених стічних вод; штраф за скидання недостатньо очищених стічних вод. Основна суть вказаних платежів повинна полягати в тому, щоб примусити підприємства в Україні здійснювати ефективну водоохоронну діяльність.

На початку лютого 2017 р. Верховна Рада України посилила штрафи і внесла відповідні зміни до деяких законодавчих актів щодо імплементації європейських екологічних норм про охорону середовища рідкісних видів тварин і рослин, що також можна розглядати як елемент штрафних санкцій в структурі кліматичних фінансів. Зокрема, за забруднення лісів штраф зріс з 5 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Для підприємства, яке працює без обладнання, що зменшує шкідливий вплив на ліси, штраф зріс з 3-7 до 15-35 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

З метою дотримання міжнародних угод про зменшення викидів парникових газів в Україні також доцільно максимально стимулювати використання електротранспорту та електромобілів, передусім у великих містах та індустріальних регіонах країни. На цьому шляху існує багато проблем. Для вирішення цих проблем українська влада пропонує прийняти наступні заходи [3]: 1) слід звільнити до 01.01.2021 р. завезення електромобілів в Україну від сплати ПДВ, що знизить їх вартість на 16,8 %; 2) пропонується звільнити на той же термін покупців імпортованих електромобілів від сплати збору при першій реєстрації та від сплати акцизу; 3) аналогічні стимули і на той же час пропонується запровадити й для вітчизняних виробників електромобілів. Окрім того, вони б могли користуватися нульовим митом на імпортованих комплектуючих до електромобілів та отримати відстрочку зі сплати ПДВ на 180 днів. Для вітчизняних виробників електромобілів можна було б запровадити також пільгову ставку й податку на землю. Це все дозволило б прийти в Україну провідним світовим виробникам автомобілів. Зараз у Верховній Раді України зареєстровано законопроект про скасування ПДВ на багато груп товарів, зокрема й на автомобілі [4, с. 28], який заслуговує на увагу. Він стосується не тільки електроавтомобілів, а й комплектуючих, послуг таксі та кур'єрських фірм, які користуватимуться електрокарами.

Для збереження клімату на регіональному рівні важливо фінансово стимулювати розвиток енергетичних кооперативів, які набирають поширення в розвинутих країнах, і створення яких важливо стимулювати і в Україні, як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Складною проблемою є також контроль за ефективністю механізму функціонування кліматичних фінансів, які досить часто використовуються недостатньо ефективно на місцевому рівні як в багатьох країнах, в яких тільки формується громадянське суспільство, так і в Україні. Вкрай важливим у даному контексті є розширення механізму е-декларування на

доходи всіх українських державних службовців та членів їх родин. В цілому, системне використання кліматичних фінансів на регіональному та місцевому рівнях дозволить Україні виконати взяті на себе нелегкі міжнародні зобов'язання щодо оптимізації викидів парникових газів на перспективу.

Література:

1. Тулай О. І. Державні фінанси у забезпеченні сталого людського розвитку / автореф. дис. д. е. н. за спеціальністю 08.00.08. – гроші, фінанси і кредит. Тернопіль: ТНЕУ. 2017. 40 с.
2. Герасимчук З. В., Мольчак Я. О., Хвесик М. А. Еколого-економічні основи водокористування в Україні: навч. посіб. Луцьк: Надстир'я, 2000. 364 с. Княжанський В. Міністр купить електромобіль...недорого. День. 2016. 27 грудня. С. 8 – 9.
3. Гладковський І. Ринок електрокарів зріс утричі за рік. *Український тиждень*. 2016. № 51. С. 28 – 29.

Кизицька Наталія Володимирівна

*начальник відділу приватизації та оцінки майна
Регіонального відділення Фонду державного майна
України по Волинській області*

ДОХІД ВІД ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

Фонд державного майна України є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику у сфері приватизації, оренди, використання та відчуження державного майна, управління об'єктами державної власності, у тому числі корпоративними правами держави щодо об'єктів державної власності, що належать до сфери його управління, а також у сфері державного регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності [1]. В даній статті розглянемо Фонд державного майна України (далі – Фонд), а саме надходження від приватизації державного майна, в розрізі його ролі у формуванні дохідної частини державного бюджету.

З 1992 року від приватизації державного майна до державного бюджету надійшло 67,386 млрд. грн.